



FYLKESMANNEN I HEDMARK

Landbruksavdelingen

Saksbehandler:
Jon Jamtli 62 55 12 32

Vår dato
04.11.08
Deres dato

Journalnr.
Jnr. 2008/4169
Deres referanse

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007, Dep.
0030 Oslo

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: 2008/00523	Doknr.: - 11
Mottatt: 23 NOV 2008	
Saksbehandler: ASR/SKX/HVA-1	483.2
Kopi:	

ENDRINGER I FORSKRIFT OM SETER OG TILLEGGSJORD I STATSALMENNING – HØRING

Vi viser til utkast til endringer i forskrift om seter og tilleggsjord m.m. i statsallmenning av 22.juni.84.

Fra departementets bakgrunn for høringen gjengis følgende:

Forslaget til endringer er for ein stor del ei oppfølging av ein rapport frå ei arbeidsgruppe nedsett av departementet 8. juni 2006.

Departementet sine vurderingar

Arbeidsgruppa arbeidde med sin rapport parallelt med at einskilde endringer i forskrifta var på høyring i 2006. Nokre av råda frå arbeidsgruppa blei følgde opp i samband med endringane i forskrifta i 2007. Fleirtalet sine forslag knytt til omdisponering av seterhus med sikte på moglegheiter for foredling av mat på seter og omdisponering av seterhus til opplegg med turisme/gardskule med seterophald blei såleis tatt inn ved endringa i forskrifta i mars 2007.

Gjetarbu, natthamning, utvising av areal til kultivering av beite og inngjerding m.m.

Departementet følgjer opp fleirtalsforslaga knytt til tilgang til oppføring av gjetarbu, areal til oppføring av gjødselkum, natthamning, og utvising av areal til kultivering av beite og inngjerding i høyringa, og knyt dette til bruksretten i statsallmenningane.

Utvising av areal som berre skal nyttast til beite blir behandla av fjellstyret etter føresegnene om beite. Inngjerding av beite for å førebyggje t. d. rovdyrskadar er etter departementet si vurdering ei form for grunndisponering som normalt vil krevje løyve frå m. a. Statskog som grunneigar. Statskog må leggje stor vekt på fjellstyret si tilråding og skal ikkje ta noka grunnavgift for slike løyve.

Reglane føreset ut over dette at det som blir utvist blir teke i bruk, Departementet er kjend med at det i enkelte høve kan oppstå ein diskusjon om det tilviste er i bruk eller ikkje, jf. § 5 og 9. Departementet meiner det må vere opp til fjellstyret å vurdere dette og har ikkje laga detaljerte reglar på dette punktet.

Tilleggsjord

Departementet gjer merksam på at det i denne høyringa er lagt til grunn at tilleggsjord er jord som blir nytta til produksjon av for som blir hausta og frakta bort frå arealet.

Forslaget frå fleirtalet i arbeidsgruppa om at tilleggsjord er ein bruksrett føreset etter departementet si vurdering ei lovendring. Departementet sitt syn er at når ein eigar av eit bruk med allmenningsrett ønskjer å utvide sitt produksjonsareal kan det utvisast eit areal dersom dette ikkje reduserer beitearealet for dei andre med allmenningsrett. Ein slik eksklusiv rett til å disponere over eit avgrensa areal er historisk og juridisk sett ikkje ein bruksrett. Dette går etter departementet sitt syn fram av både lovtekstane og forarbeida til fjelloven. Departementet syner også til lovproposisjonen om allmenningslovene frå 1992 (Ot. prp. nr. 37 (1991-92) der det heilt utvetydig er sagt i kommentarane til den tilsvarande føresegna for bygdeallmenningar:

“Som det fremgår av ordlyden i første og annet ledd er utvisning av dyrkingsjord og kulturbeite noe som ikke kan kreves i kraft av bruksrett i allmenningen, men som det kan søkes om og hvor de nærmere vilkår fastsettes i avtale.”

Departementet er kjent med at fleire av organisasjonane som deltok i arbeidsgruppa ser på rett til tilleggsjord som ei viktig prinsippsak når det gjeld forståinga av bruksrett. Spørsmålet om utvising av tilleggsjord er ein bruksrett eller ikkje spelar likevel i praksis lita rolle. Statskog SF tar i dag ikkje betalt for utvising av tilleggsjord, med mindre utvisinga fører til tapt skogproduksjon, og er ope for alle spørsmål om dette dersom vedkommande allmenning har tilstrekkeleg med eigna areal. Departementet legg til grunn at denne praksisen om ikkje å ta betalt for utvising blir ført vidare, og at dei som ønskjer å få utvist dyrkingsjord og kulturbeite til vanleg kan rekne med å få eigna areal utvist. I høyringsutkastet er det lagt opp til at det i framtida skal vere fjellstyret som utviser tilleggsjord. Mynde blir med dette flytta frå Statskog til fjellstyret. Eit siktemål er å gi større rom for lokale vurderingar og skjønn, og sikre ein praksis som opnar for at tilleggsjord blir stilt til rådvelde for dei som er interesserte.

Uavhengig av spørsmålet om bruksrett er det vidare kommunen som landbruksstyresmakt som skal godkjenne oppdyrking etter forskrift om nydyrking fastsett i medhald av jordlova.

Vasskraft

Forslaget frå fleirtalet knytt til utnytting av vasskraft føreset etter departementet si vurdering også ei lovendring. I fjellova av 1975, § 12, som omhandlar grunndisponeringstiltak, blei det eksplisitt teke inn at tiltak — under dette tiltak som gjeld vassdrag — berre kan skje når det ikkje medfører vesentleg skade for nokon som har bruksrett. Rettstilstanden er at utnytting av vasskrafta i ein statsallmenning er ein ressurs som staten som grunneigar rår over. Den enkelte med bruksrett har ikkje nokon eksklusiv rett til å utnytte vasskraft. Tilsvarande gjeld i bygdeallmenningane der vasskrafta blir forvalta av allmenningsstyret på vegne av alle dei som har bruksrett. Departementet finn derfor ikkje å kunne legge til grunn at tiltak i vassdrag som til dømes kraftutbygging er ein bruksrett.

Statskog SF har opplyst til departementet at det til no ikkje har vore nokon konkrete søknader om utnytting av vasskraft knytt til jordbruksdrift.

Departementet legg likevel til grunn, som fleirtalet i arbeidsgruppa, at det i enkelte tilfelle kan vere rasjonelt at t.d. ei seter eller ei setergrend utnytter nærliggjande vassfall til produksjon av elektrisk kraft. Føresetnaden må vere at utnytting av vassfallet ikkje er til skade eller ulempe for andre med bruksrett. Departementet meiner og det er rimeleg at den som får løyve til utnytting av eit vassfall, og har inntekter eller klare fordelar av dette, skal betale ein konkret sum til grunneigaren. For mindre anlegg som berre skal forsyne ei seter med strøm skal Statskog ikkje ha vederlag. Departementet følgjer opp dette i denne høyringa ved å utvide merknadene/retningslinene for praktisering av forskrifta.

Andre endringar

Departementet gjer elles merksam på at det er lagt opp til ei viss omdisponering av forskrifta. Dels er det teke inn nye føresegner i tråd med det som er omtalt ovafor og dels er forskrifta omdisponert med sikte på ein betre samling av føresegner som regulerer same tema, t. d. seter og tilleggsjord.

Det er òg teke med ei føresegn om dispensasjon frå forskrifta. Departementet legg til grunn at det bør vere opning for dispensasjon, men meiner samstundes at ei slik føresegn skal praktisrast strengt og innafor dei rammer fjellova set.

Fylkesmannen i Hedmark har følgende uttalelse:

Ved høringen i 2006 ble det uttalt herfra at det er behov for en større fleksibilitet i vilkår og praksis for utvisning av seter ut fra "tida og tilhøva". Dersom en ønsker å bevare seterkulturen og legge til rette for ny næringsvirksomhet med utgangspunkt i bruksretten i statsallmenningen må dagens rammevilkår og politikk legges til grunn.

Gjeterbu, natthamning, utvisning av areal til kultivering av beite og inngjerding m.m.

Fylkesmannen i Hedmark slutter seg til forslaget om at tilgang til oppføring av gjeterbu, areal til oppføring av gjødselkum, natthamning, og utvisning av areal til kultivering av beite og inngjerding skal knyttes til bruksretten i statsallmenningene. Det må herunder tas hensyn til at inngjerding av beite for å forebygge for eksempel rovdyrskader er en form for grunndisponering som normalt vil kreve tillatelse fra bl.a. Statskog som grunneier. En forutsetter at Statskog legger stor vekt på fjellstyrets tilråding i disse sakene og at det ikke legges opp til noen betaling av grunnavgift i disse tilfellene.

Fylkesmannen er enig i at det må tilligge fjellstyret å vurdere hvorvidt det som er utvist er tatt i bruk og at det ikke er nødvendig å lage egne regler om dette.

Tilleggsjord

Fylkesmannen slutter seg til departementets syn når det gjelder endringene knyttet til synet på om tilleggsjord er en bruksrett.

Retten til å kunne få utvist tilleggsjord er viktig for rettighetshaverne. Som departementet er inne på spiller det i praksis ikke noen stor rolle idet muligheten for utvisning er god der det er tilgang på egnet areal og utvisning

ikke er til fortrengsel for andre rettighetshavere. Statskog SF tar i dag i prinsippet ikke betalt for utvising av tilleggsgjord. Fylkesmannen slutter seg til forslaget om å videreføre praksisen om ikke å ta betalt for utvising og at de som ønsker å få utvist dyrkingsjord og kulturbeite kan regne med å få utvist egnet areal. Det er en viktig endring at det i framtida skal vere fjellstyret som utviser tilleggsgjord. Myndighet flyttes med dette fra Statskog til fjellstyret. Dette vil gi større rom for lokale vurderingar og skjønn, og sikre en praksis som åpner for at tilleggsgjord blir stilt til disposisjon for de som er interesserte. Fylkesmannen slutter seg til dette.

Vasskraft

Fylkesmannen slutter seg også til departementets syn når det gjelder endringene knyttet til synet på utnyttelse av vannkraft. Til nå har det vært lite pågang for å utnytte denne ressursen lokalt. Det er imidlertid på det rene at det i tilknytning til enkeltsetre eller setergrender etter hvert vil oppstå et reelt behov for å kunne nyttiggjøre seg denne ressursen. Det vil derfor ha stor betydning for å kunne opprettholde et aktivt setermiljø i almeningsområdene bl.a. på bakgrunn av krav som stilles til røring og kjøling av melk på setra. Hensynet til kulturlandskapet vil også komme inn som et viktig hensyn i denne forbindelse. En forutsetter at dette følges opp med en utvetydig utvidelse av merknadene/retningslinjene for praktisering av forskrifta.

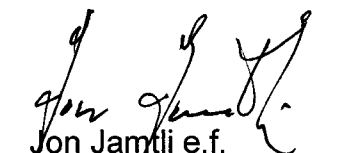
Andre endringer

Fylkesmannen slutter seg til departementets syn når det gjelder endringene i forskriften/omdisponering for å få en bedre samling i forskriften når det er tematiske likhet.

En slutter seg også til forslaget om at det bør være adgang til dispensasjon og at det så langt det er mulig gis en klar anvisning på rammene for når det kan gis dispensasjon.

Med hilsen


Anne Kathrine Fossum e.f.
Landbruksdirektør


Jon Jamtli e.f.
Juridisk seniorrådgiver